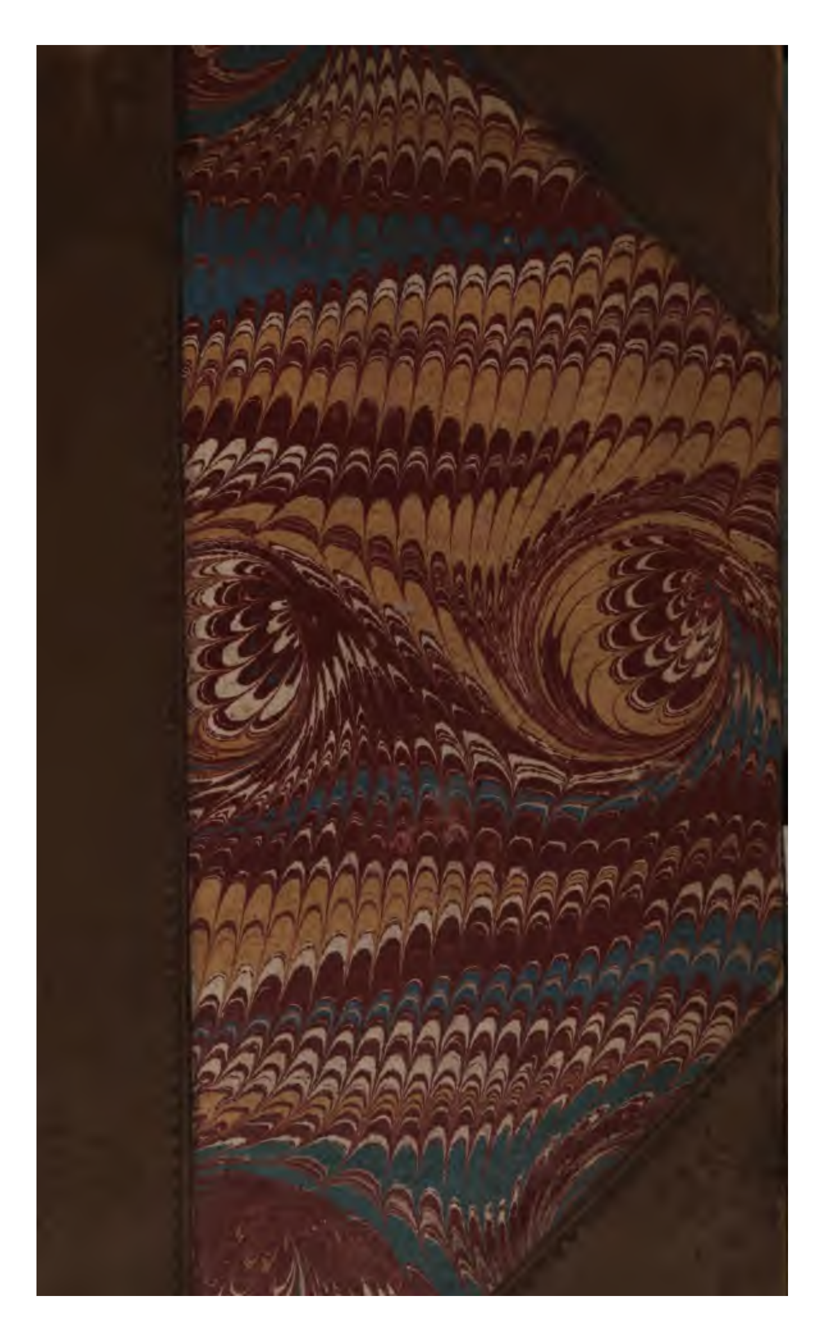

600099608
Sydney Williams.

FORMULAIRE DE PRÔNE
EN LANGUE BASQUE,
CONSERVÉ NAGUÈRE DANS L' ÉGLISE D' ARBONNE;

RÉÉDITÉ SANS AUCUN CHANGEMENT

ET SUIVI DE QUELQUES OBSERVATIONS LINGUISTIQUES SUR LES SOUS-DIALECTES BAS-NAVARRAIS ET NAVARRO-SOULETINS DE FRANCE ET D'ESPAGNE,

PAR LE PRINCE

LOUIS-LUCIEN BONAPARTE.

DEUXIÈME RÉIMPRESSION.

LONDRES, 1866.

We certify that only 250 *copies of this work have been printed, of which one is in Imperial* 8*vo. on thick paper.*

STRANGEWAYS & WALDEN,
28 Castle Street, Leicester Square.

PREGARIAC

BAYONACO

DIOCEZACOTZ.

Ioannes d'Olce Bayonaco Iaun Aphezpicuaren manamenduz ordenatuac eta imprimaraciac.

BORDELEN,

G. DE LA COVRT, Imprimatçaillea Baithan.

1651.

PREGARIAC

BAYONACO

DIOCEZACOTZ.

Ioannes d'Olce Bayonaco Iaun Aphezpicuaren manamenduz ordenatuac, eta imprimaraciac.

ELIÇA *sainduac, ceina baita guciz ederra, eta graciosa haren campoco edertassuna eguiten duten vestimendu sacratuen diuersitatean, eztu guciarequin ere nahi hunaleco diuersitateric Sacramenduen administrationean, ez bere ceremonia sainduetan : ez eta oraino doctrinan ere, ceinez bere vmeac hazten baititu bere Arçainen ahotic Parropietaco Mecen Pregarioetan :* In veste ista varietas sit scissura non sit. *Permettitcen daroe Arçainei* Aug supe Psalm.

pensamenduen, Inuentioneen, eta campoco aggradamenduen diuersitatea : bainen nola maite baitu batassuna bere fedean, eta haren bilçarreac ezpaitu fincatcen bere fermutassuna batassunean baicen, nahi du halaber iducaraci façoin bat bera Guiristino leialei eman, eta irakhatsi behar çaizten doctrina, eta instructione necessarioenetan, eta ez luque desiratcen, hala ahal baliz, lengoaia bat baicen guciei ceruitçatceco, eta euangelioco Dorre, bethiere lurraren gainen handitcen duen hunen, ceruraino alchatceco. Hartaracotçat Erretor guciec, Vicarioec, eta berce arimen cargu dutenec iracurrico dituzte, eta hitcez hitz erranen, deusic berretu, edo gutitu gabe, Liburu hunetan diren Pregario hauc Igandetan bere Parropietaco Mecetan, eta lekhuetaco costumaren arauera berce Bestetan,

IN NOMINE PATRIS, et Filij, et Spiritus Sancti. Amen.

Liburian iracurtuz erran beharda gucia.

VIRISTINVAC egungo egunian bilducirete lekhu sacratu huntara gure Eliça Ama saindaren authoritatez.

LEHEMBICIRIC Meça saindiaren ençutera, cein erraiten baita Iesu Christo gure Iaunac curutcian eguin cien sacrificio odolztatiaren orhoitçapenian, offrendatcen diociela Aita Eternalari Iesu Christoren sacrificio bera, ez odolztatia curutcian cen

beçala : bañan odol issuriric gabe Aphecaren esquiez oguiaren, eta mahats anuaren idurien azpian. Eta bi arraçoin principalcatic offrendatcen diogu Aita Iaincoari Meçaco Sacrificio saindu haur. Lehenbicicua da, hari eçagutça, era adoratione handienaren eguiteo, nola guciz haren ganic dependitcen guiren, eta Iesu Christo gure Iaunaren heriotce, eta passione saindiaz, eta berce haren ganic errecibitu ditugun huntarçun suerte guciez, eta particularqui aste huntacuez esquerren emaiteco. Eta bigarrena, hari bere gracia, eta misericordiaren humilqui escatceco, eta haren ganic gure bekhatien barkhamendiaren, eta berce huntarçun spiritual, eta temporalen vicien, eta hilençat ardiesteco Hargatic Eliçac eztaroca behinere offrendatcen Iangoicoari Hostia saindu haur, non eztarocan bere ume leial vicien, eta hilentçat ere othoitz eguiten, gucioc Sacrificio saindu hunen huntarçunetan partale guiren amorecatic.

Eta nahidu ciec ere iunta ditçacien harequin batian cien desirac, eta othoitçac, Iangoicoari gucioc elgarrequin othoitz eguiteco, eta huntarçun guciez esquerrac emaiten diotçagula errazquiago haren ganic erdirex ditçagun galdeguin behar diotçagun gauçac.

BIGARRENIAN bilducirete cien arimen saluatceco sinhetsi behardituteien gauœn ikhastera. Eta nola hec baitira Apostoliec eguin, eta vtci daroguten sinhestian, erranenducie enequin batian.

1. CREDO in Deum Patrem omnipotentem, Creatorem cœli et terræ.

2. Et in Iesum Christum filium eius vnicum Dominum nostrum.

3. Qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria Virgine.

4. Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, et sepultus.

5. Descendit ad Inferos, tertia die resurrexit à mortuis :

6. Ascendit ad Cœlos, sedet ad dexteram Dei Patris Omnipotentis.

7. Inde venturus est iudicare viuos, et mortuos.

8. Credo in Spiritum sanctum.

9. Sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum communionem.

10. Remissionem peccatorum,

11. Carnis resurrectionem.

12. Vitam æternam. Amen.

1. SINHESTENDUT Iangoico Aita bothere gucia diena baithan, ceru, eta lurraren Creaçalian.

2. Eta Iesu Christo haren semebackhoitz gure Iauna baithan.

3. Cein concebitu baitcen Spiritu saindiaren vertutez, sorthu cen Maria Virgina ganic.

4. Pairatu cien Pontio Pilatussen maniaren azpian, crucificatu çuten, hilcen, eta ehorci çuten.

5. Iautsicen ifernietara, eta hirurgarren egunian iaiqui cen biciric hilen artetic.

6. Ikhancen Cerietara, iarriric dago Iainco Aita bothere gucia dienaren escuñeco aldian.

7. Hantic iauguinenda vicien, eta hilen iuiatcera.

8. Sinhestendut Spiritu saindia baithan.

9. Eliça catholica saindian, Saindien partaletarzunian.

10. Bekhatien barkhamendian.

11. Haraguiaren piztian.

12. Bethiere iraunendien vicitcian.

Hala biz.

HIRURGARRENIAN iauguin cirete Parabisuco gloriaren erdiresteco behar ditucien gaucen ikhastera, cein baitira Iaincoaren, eta Eliça Ama saindaren Manamendietan eçarriac, eta erakhasten daragute cer eguin behar dugun, eta cer ez, orai erranendugun beçala.

Iangoicoaren Manamendu sainduac dira hoc.

1. IANGOICO bat adora eçaçu,
   halaber maita ossoqui.
2. Iuramenturic çuc eztuçu,
   ez ciñic eguinen vanoqui.
3. Igandiac beguiraitçatçu,
   Iauna ere cerbitça deuotqui.
4. Aita, eta Ama ohoraitçatçu
   Viciciren luçazqui.

5. Nehor obraz hilen eztuçu,
Ez vorondatez gaixtoqui.
6. Paillardiça eguinen eztuçu
Obraz, ez gogoz likhisqui.
7. Bercerena ebatsico eztuçu,
Ez goratuco iniustoqui.
8. Lekhucotassunic eztuçu,
Ez hitça erranen falsuqui.
9. Bertceren Espossic eztuçu
Desiraturen saxuqui.
10. Guticia içanen eztuçu
Berceren onaren gaizqui.

Eliça Ama saindaren Manamendiac dira hoc, cein beguiratcera obligatiac baicara Iangoicoarenac beçala.

MEÇA saindia ençun eçaçu
Besta, Igandetan deuoqui.

Bekhatiac cofessaitçaçu
    Vrthian behin ossoqui.
Gorphuz saindia erreciuiçaçu
    Bazcoz berere vmilqui.
Eta Bestac beguiraitçacu.
    Manamenduzcuac sainduqui.
Gartha, vigiliac baruritçatçu,
    Gariçuma ere ossoqui.
Orciralian ianen eztuçu,
    Ez euiacoitcian haragui.
Ezteic eguinen eztuçu,
    Dembora eztenian cilhegui.
Eta Detchemac pagaitçaçu
    Primiciarequin çucenqui.

Guehiago iaquin beharducie Iesu Christo gure Saluaçaliac gure arimen saluamenduco ordenatu darauzquiula, eta vtci çazpi Sacramendu.

1. Bathaiua,
2. Confirmacionia,
3. Gorputz Saindia,
4. Penitencia,
5. Anunciua,
6. Ordena,
7. Ezconça.

SACRAMENDU hoc vnsa errecibitcen ditugun ordian, gure Saluaçaliac issurtcen darozquigu gure arimetara bere gracia saindiac, eta gure gatic curutcian Issuricien odol preciatiaren merechimendiac. Hargatic gomendatcen darauciet hec vnsa, eta ardura errecibitciaz.

LAURGARRENIAN bilducirete huna Iangoicoari cien othoitcen humilqui eguitera, lehenic placer dien bere ohoria, eta gloria auançaraci, eta Eliça catholica Sain-

dia bere odol preciatiaz chahutu diena, conseruatu, alchatu, berretu, eta lekhu gucietara hedatu, eta mundu gucia baquian mantenatu, infidelac conuertitu, heretico, eta berce haren obedient eztiren guciac bere gana deithatu, eta Fede eguiazcoaren batarçunian berriz iuntatu, eta eçarri.

HALABER othoi eguinen daracogu gure Iangoicoari Aita Sainduagatic, Cardinalen Collegio Sacratuagatic, Arz-Apezpicu, eta Aphezpicu guciegatic, eta particularqui gure Iaun Aphezpiquiagatic, Erretor, eta berce arima cargu duten guciegatic placer daraen eman bere eguinbiden vnsa eguiteco, eta vicitce hunaren exempliaz, eta doctrina saindiaz bere cargutan dituzten arimac mundu huntan vnsa arguituric, eta instruituric, hequin batian ceruco gloriaren erdiresteco gracia.

GVEHIAGO othoi eguinen doracogu Iangoicoari gure Erregue, eta Erreguinagatic, eta Erresuma hunen gouernatcen heien Maiestatiac consellatcen, eta laguncen dituztenegatic. (Patronic balinbada erranbehardu vrlia, icendaturic Eliça saindu huntaco Iauna Patronagatic) Cargundun guciegatic, eta particularqui herri huntacuegatic, placer ditien bere Spiritu Saindiaz aiutatu, eta fauoratu, eta eman gucier gracia Erresumaco eguitecuen vnsa gouernatceco, eta bere carguiez cein bere lekhietan chuchenqui, eta videzqui descargatceco, moien harçaz vici guitecen baque hunian, eta eguiazco Fede Catholicaren batarçunian.

OTHOIT eguinen daracogu halaber gure Iangoicoari, bekhatu mortaletan vici direnengaticbere Spiritu Saindiaz argui ditçan, eta bekhatiac quitaturic, emandieçaen hunera conuertitceco gracia : eta gue-

hiago ezpiritien tribulationetan, eta gorputceco erharçunetan direnengatic, placer ditien gaitz gucietaric libratu : eta itchassoco periletan dabilçanengatic, nahi ditien peril gucietaric beiraturic, saluamenduco portura guidatu.

EGUINEN diogu orano othoitz gure Iangoicoari, placer darauzquigun lurreco frutiac conseruatu, hetaric behar duguna emaiten daracogula, hobequiago eçagut, adora cerbitça, eta lauda deçaguncat, eta esquerrac maizago, eta ardurago errenda.

ETA nola guc Iangoicoari galdeguin behar diotçagun gauçac, Pater nosterrian baitira, cein gure Saluatçaliac berac eguin, eta erakhatsi baitaraucu, erranen du ie enequin batian deuoqui.

PATER noster, qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum : aduenįat regnum tuum: fiat voluntas tua, sicut in cœlo et in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem: sed libera nos à malo, Amen.

GVRE Aita cerietan çaudena, etc.

ETA Iangoicoa ganic, galdeguiten daratçogun gauçac, hobequiago erdirestia gatic, emanen daracogu ararteco Virgina Andardana Maria, ceñen alderat içanen baitucie bethiere deuotione particularbat, erraiten duciela enequibatian.

AVE Maria, gratia plena: Dominus tecum: Benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui Iesus. Sancta Maria, mater Dei, ora pro nobis peccatoribus nunc, et in hora mortis nostræ. Amen.

AGUR Maria, graciaz bethia, etc.

HALABER othoi eguinen daracogu gure Iangoicoari Purgatorietan diren arimegatic, cenen orhoitçapenac içanen baitira aste huntan Eliça saindu huntan, particularqui hulaco egunez N. hulacuaren Meçac, hoguei hamarrena, vrtaburia, edo orhitçarrena, Eta erranen dugu guciençat deuoqui. Pater noster etc.

V. Et ne nos inducas in tentationem,

R. Sed libera nos à malo.
V. A porta Inferi.
R. Erue Domine animas eorum.
V. Requiescant in pace,
R. Amen.
V. Domine exaudi orationem meam.
R. Et clamor meus ad te veniat.
V. Dominus vobiscum,
R. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEUS, cuius miseratione animæ Fidelium requiescunt, famulis, et famulabus tuis, et omnibus hîc, et vbique in Christo quiescentibus, da propitius veniam peccatorum, vt à cunctis reatibus absoluti, tecum sine fine lætentur. Per eundem Dominum nostrum.

ETA azquenian bilduguira lekhu saindu huntara Iaingoicoari gure bekhatiez

barkhamendu escatcera, eta guehiago bekhatutan ez erortceco graciaren galdeguitera.

ETA Meça saindu hunen ontarçunetan partale içaitecotz, behar dugu hartara disposatu gure bekhatu guciez cofessione humilbat eguiten dugula, bihotceco vrriquimendu handibatequin, eta belhauricaturic erranenducie enequin batian deuoqui confessione generala.

CONFESSATCEN nitçaio Iangoico Aita bothere gucia dienari Andardena Maria bethi virgina dohatsiari, Michele archangelu dohatsiari, Iauni Baptista dohatsiari, Petri, eta Paule apostolu dohatsier, berce saindu gucier, eta çuri, aita spirituala : ceren eguin baitut sobera bekhatu gogoz, hitcez, eta obraz ene faltaz, ene faltaz, ene falta handiaz. Hargatic othoitz eguiten

daracot Andardana Maria bethiere Virgina dohatsiari, Michele Archangelu dohatsiari, Iauni Baptista dohatsiari, Petri, eta Paule Apostolu saindier, berce Saindu gucier, eta Çuri, Aita Spirituala, enegatic othoiz eguin dieçoçuen gure Iangoico Iaunari.

Eta nic cier benedictionia eman baño lehen, eguinen ducie contricioneco acta erraiten duciela enequin bathian bihotcez.

Ene Iangoicua barkhamendu esque nahoçu humilqui ene bekhatu guciez, damudut, eta vrriqui çure amorecatic, ceren, guciz huna cirelaric offensatu citudan, eta hartcendut vorondate fermubat ez guehiago bekhaturic eguiteco çure graciarequin batian: eta halaber hartcendut vorondate neure bekhatu guciez ossoqui cofessatceco, eta emanen çaitan penitenciaren complitceco.

MISEREATUR vestri omnipotens Deus, et dimissis peccatis vestris perducat vos ad vitam æternam. Amen.

INDULGENTIAM, absolutionem, et remissionem peccatorum vestrorum tribuat vobis Omnipotens, et misericors Dominus. Amen.

Baldin bada astian Bestaric, Vigiliaric, Gartharic, Ezconçaco banaric, Amonacioneric, Escumicuric, edo Iaun Superioren manamenduric, etc. hemen beharco dira publicatu.

HILEN MECETAN

EGVIN BEHAR DIREN

PREGARIAC.

In nomine Patris, et Filij, et Spiritus Sancti. Amen.

ARIMA deuotac bildu cirete lekhu Saindu huntara Eliça Ama saindiaren vssança hun, eta laudatcecuaren arauera.

LEHEMBICIRIC Iangoicuaren adoratcera, eta eguin darauzquicien huntarçun, fauore eta gracia guciez esquerren emaitera, cien bekhatiez barkhamendu escatcera, eta haren cerbitçuco, eta cien arimen saluaceco behar ditutcien gaucen hari

humilqui galdeguitera, ararteco emaiten diociela Virgina Ama saindia, cien Ainguru beguiraliac, cien Patron saindiac, eta berce saindu guciac.

BIGARRENIAN bildu cirete lekhu saindu huntara, Purgatorietacò penetan diren arimen fauoratcera, eta particularqui. N. cenaren arimaren ; cenen fauoretan egungo egunian erraiten baitira Eliça huntàn Meça saindiac, eta eguiten berce officio, offrenda, othoitz, eta gañeraco huntarçun hoc : Applica detçacogun bada guciac bere bekhatien satissactionetan, othoi eguiten daracogula gure Iangoicuari placer dien bere pena gucietaric libraturic parabiçuco gloria saindian errecebitu ; Eta hartacotçat offrendatuco diotçatcie Trinitate saindiari hirur Pater noster, hirur Aue Maria, eta hirur Requiem, eta Iesu Christo gure Saluatçaliari bere borz çauri precia-

tien ohoretan borz Pater noster, eta borz Aue Maria. Eta arima haur beharrian ezpadago, applicatuco daroztegu huntarçun hoc, hunen Ascasi, ezpa Ahaideren arimaric beharrenian daudecener.

GVEHIAGO gomendatiac içanen dituçie cien othoitz hunetan, particularqui herri huntaric iüan diren arima beharrian daudecenac, eta generalqui Purgatorietaco penetan diren guciac.

ETA nola Meça saindiez principalqui, eta guero othoitcez, barurez, limosnaz, eta hulaco bertce obra hunez fauoratu behar baitira Purgatorietaco penetan diren arimac, gomendatcen darauzquiciet moien hotçaz hec ahalic hobequiena fauoratciaz, sinhesten duciela, eta esperança harcen, pena hetaric libraturic Iangoicuaren gloriaz goçatuco diren ordian, içanen direla or-

dainez cientçat othoitz guile. Eta Iangoicuac cien othoitcetan hobequiago ençun çitçatençat, disposa citezte cien arimen haren gracian eçartera, cien bekhatu guciez barkhamendu humilqui escatcen çaizcotela, aitcinerat bekhatu gucietaric beguiratceco intentione fermu batequin, eta eguiten diociela contritioneco acta enequin batian deuoqui.

ENE Iangoicua barkhamendu esque nahoçu humilqui ene bekhatu guciez, damu dut eta vrriqui çure amorecatic, ceren, guciz huna cirelaric offensatu citudan, eta hartcendut vorondate fermu bat ez guehiago bekhaturic eguiteco çure graciarequin batian : Eta halaber hartcendut vorondate neure bekhatu guciez ossoqui cofessatceco, eta emanen çaitan penitenciaren complitceco. Amen.

CASV RESERVATVAC

BAYONACO IAVN

APHEZPICVARI.

Lehembicico Manamenduaren gainean.

1. FEDE Catholica eguiazcotic campoan diren sinheste falso, eta heresia guciac: eta halaber Schisma, eta Eliçaren batassunetic ilkitcen, eta apartatcen diren gucien bekhatua.

2. Aztiqueria, Sorguinqueria, eta Magicianoen arte suerte gucia: eta halaber Sorguin, Magiciano, eta Incantadoreetan sinheste hartcen dutenen, eta hequin conseilluen, eta aiuten bilha dabilçanen bekhatua.

Bigarrenaren gainean.

3. JAINCOAREN, Virgina Ama dohaxuaren, eta Sainduen contra gendartean,

eta publicoqui eguiten den Blasphemioa, eta gaizqui minçatcea.

4. Iugearen aitcinean iacquiara eguiten den Iuramentu falsoa.

5. Votu solemne bat hausten dutenen bekhatua.

Laurgarrenaren gainean.

6. BERE Aita Amac, edo Eliçaguiçonac, eta Presuna sacratuac cehatcen dituztenen bekhatua, colpea aita Sainduari reseruatcen çaizcon Casuetara hedatcen ezten orduan.

7. Eliçaren, edo Eliça guiçonen libertatea, authoritatea, eta Iurisdictionea hausten, nahasten, eta trabatcen dutenen bekhatua.

Bortzgarrenaren gainean.

8. IACQUIARA, eta deliberaturic presunac hiltcen dituztenen bekhatua; eta halaber Eliçan barrena odol issurcearequin eguitenden colpea, edo cehatce gucia, hura dela causa linçundua guelditcen denean.

9. Haur chipiac naguitassun handibatez ohetan, edo bercela ithotcen dituztenen bekhatua: halaber haur ekoiztera gaiztaqueriaz assaiatcen direnen, edo hei conseilluz, edo erremedioz hura eraguin aracitcen daroenen, edo haurric ez içaitea gatic erremedio hartcen, edo har aracitcen dituztenen bekhatua.

Seigarrenaren gainean.

10. AHAIDEAREQUIN, eta Ezconçaco Sacramenduco, eta berce spiritualeco ahaicoan, eta egoquitassunean vquitcen çaion presuna batequin eguitenden haraguizco bekhatua, eta halaber Fraide, eta Serorarequin eguiten den haraguizco bekhatua, cein deitcen baita Sacrilegioa.

Iaincoaren, eta Eliça Ama sainduaren berce Manamendu, eta Ordenancen gainean.

11. ORDENANÇA Synodal cembaitez, edo Eliçaco Iugearen cembait sentenciaz, declaratuaden Escumicu handien gucia.

12. Presuna icendaturic escumicatu, eta

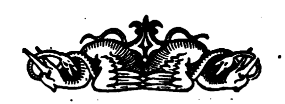
publicoqui halacotçat declaratu baten aitcinean Meça erraiten dutenen bekhatua.

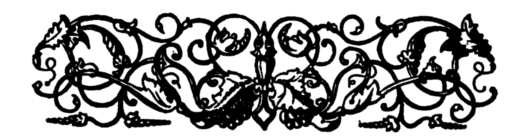
13. Lettra publicoen, eta Eliçaco, eta Temporaleco Buruçagui, eta Iugeen Ordenancen falsificatcea.

14. Ichilic ezconcen direnen : eta halaco ezconcetan edireiten diren Aphecen, edo ethorquiçuneco hitcez elkar fedatu eta ondoan, ezcondu, eta esposatu baiño lehen, elkarrequin haraguizco bekhatuan vicitcen direnen (ceiñac baitira escumicatuac) : halaber hei consentimendu, fauore, eta lagunça emaiten daroenen : eta itsusqueria hura, ahal deçaquetelaric, eta obligatuac derelaric empaschatcen eztutenen bekhatua.

15. Gariçuman, eta berce egun debecatuetan haragui iaten dutenen bekhatua.

16. Igandetan eta bestetan necessitate gabe, eta Erretorei permissione escatu gabe trabaillatcen direnen, eta berceac trabaillaracitcen dituztenen bekhatua.

OBSERVATIONS.

CETTE deuxième réimpression se distingue de celle que j'ai fait exécuter à Bayonne, par une plus grande uniformité avec l'édition originale de 1651, dont je possède le seul exemplaire connu. Les fautes d'impression ont toutes été respectées sans exception, et les *u* et les *v* ont été rétablis tels qu'ils existent dans cette première édition.

Ce petit opuscule, à l'exception du titre qui est en labourdin, ainsi que les deux premières et les quatre dernières pages, est écrit en dialecte de Baïgorry, ou bas-navarrais dans toute la force de l'acception du mot. Nous considérons comme bas-navarrais celui des cinq dialectes basques qui, tout en ayant le verbe intransitif en *niz, zira, gira, dira,* etc., ne possède pas le traitement respectueux, soit en *zu*, soit en *chu*.

D'après cette manière de voir, laquelle nous croyons pouvoir soutenir par d'autres preuves grammaticales et lexicales, on devrait

reconnaître comme congénères, à l'exclusion* de tout autre, les sous-dialectes suivants, soit que l'on continue d'adopter la dénomination de bas-navarrais, soit qu'on lui en préfère une autre quelconque.

I. Bas-Navarrais de Baïgorry, ou bas-navarrais propre, parlé dans les vallées de Baïgorry et d'Ossès, à Arnéguy, localité du pays de Cize, et à Valcarlos dans la Navarre espagnole.

Dans ce sous-dialecte l'*u* se transforme en *i* devant l'*a*, l'*e* et l'*o*. De *buru* "tête" on fait *buria* "la tête", *burien* "des têtes", au lieu de *burua*, *buruen*. Ce sous-dialecte possède en outre la forme interrogative dans le verbe, comme dans *duta?* "l'ai-je?", dérivé de *dut* "je l'ai". Il distingue aussi l'adjectif verbal *izan* "être" de *ukhan* "avoir".

II. Bas-Navarrais labourdin. Il se subdivise en deux variétés. La première, comme le baïgorrien, possède la forme interrogative et fait la distinction entre *izan* et *ukhan*, mais elle change en *uya*,

---

* Nous regardons le traitement respectueux comme le caractère linguistique par excellence du dialecte navarro-souletin, auquel on doit rapporter les cinq sous-dialectes suivants :

1. Souletin de la Soule ou souletin propre, représentant du dialecte ;
2. Roncalais de la Navarre espagnole ;
3. Salazarais ou *salacenco* de la même province ;
4. Cizo-Mixain, subdivisé en cizain, mixain, bardosien et arberouan ;
5. Adourais ou basque des rives de l'Adour, parlé à Urcuit, Lahonce, Briscous, Mouguerre avec Eliçaberry, et Saint-Pierre-d'Irube.

Tous ces sous-dialectes admettent plus ou moins le traitement respectueux complet contrairement au bas-navarrais.

au lieu de changer en *ia*, les mots terminés en *u*. C' est ainsi qu' au lieu de *buria* elle dit *buruya*. Cette variété est parlée à Ayherre (Basse Navarre) et dans les localités suivantes du Labourd: Bonloc, Hasparren, Louhossoa, Macaye et Mendionde.

La deuxième variété de ce sous-dialecte change, comme la précédente, l' *u* en *uya*, mais elle n' a pas de forme interrogative, ni d' *ukhan*, ou si tant est qu' elle fasse entendre quelquefois ce dernier, cela n' a lieu que dans quelques localités et d' une manière tout-à-fait exceptionnelle et comme d' emprunt. Elle est parlée exclusivement dans le Labourd, dans les localités qui suivent : Cambo, Espelette, Halsou, Itsatsou, Jatxou, Larressore, Souraïde, Ustarits et Villefranque.

III. Bas-Navarrais aezcoan ou bas-navarrais espagnol. Il est parlé dans les neuf localités suivantes qui constituent la vallée d'Aezcoa : Abaurrea alta, Abaurrea baja, Aria, Aribe, Garayoa, Garralda, Orbaiceta, Orbara et Villanueva.

Ce sous-dialecte, comme la variété précédente, ne possède ni la forme interrogative, ni l'adjectif verbal *ukan*, mais, contrairement à ses deux congénères, il n' admet pas le changement de l'*u*, soit en *ia*, soit en *uya*. C' est ainsi que de *buru* il fait *burua*, en donnant assez souvent à l' *u* qui précède l' *a* un son difficile à bien saisir et qui me paraît tenir le milieu entre l' *u* et l'*ou*. Ce son se rencontre, mais non pas d' une manière constante, en d' autres localités de la Navarre Espagnole, notamment dans les vallées de Baztan, d'Arce, d'Erro, de Longuida, et on peut même l' entendre quelquefois dans certaines localités françaises du sous-dialecte qui précède.

Le sous-dialecte aezcoan se distingue aussi de ses congénères par l' absence de l' *h* aspiré, par le son du *ch* français qui remplace

souvent celui de l'*y*, comme dans *chan* " manger ", et par l'usage de certains mots qui lui sont propres, tels que *fan* " aller", ekendu " ôter " etc.

Les adjectifs démonstratifs *hau*, *hori*, *hura* sont remplacés par *gau*, *gori*, *gura* " ce-ci, este ", " ese ", " ce-là, aquel "; *gen* et quelquefois *gemen* remplacent *hemen* " ici, aquí "; *gor* " ahí " s'emploie pour *hor*, et *gan* tient lieu de *han* " là, allá ". De même *gala*, *gola*, *gein* ou *gain* remplacent *hala*, *hola*, *hain* "comme ceci, comme cela, aussi ", toujours par la substitution de la gutturale douce à l'*h* aspiré.

Nous remarquerons toutefois à ce sujet que la forme *ura* sans l' aspiration ou sans la gutturale n'est pas inusitée dans ce sous-dialecte, qui distingue d'une manière très-heureuse entre le pronom et l'adjectif démonstratif. C'est ainsi que *ura fan ze* signifie *il alla*, tandis que *gizon gura chan zue* se rend par *cet homme-là mangea*. La même différence existe en italien entre *quegli* pronom et *quello* adjectif.

L'imparfait de l'indicatif qui se termine toujours par *n* dans tous les dialectes basques en général, ne se termine jamais ainsi en aezcoan, si le verbe n'est pas sous la forme exquisitive. C'est ainsi que dans cette phrase : *l'homme avait mangé le pain* " gizonak chan zue ogia", *zue* correspond au *zuen* des autres dialectes, tandis que dans *l'homme qui avait mangé le pain* " ogia chan zuen gizonak", *zuen*, se trouvant sous la forme exquisitive, ne diffère pas, quant au *n* final, du basque de toute autre localité. C'est grâce à ce sous-dialecte qu'il nous a été possible de remonter à la forme originale de l'imparfait de l'indicatif basque.

Le *n* final en effet n'a pas sa raison d'être dans ce temps en dehors de la forme exquisitive, et l'on est heureux d'avoir décou-

vert dans ce sous-dialecte bas-navarrais l'existence de formes capitales telles que *nue*, *zinue*, *zue*, *zute*, *nintze*, *zine*, *ze*, *zire*, distinctes des formes exquisitives correspondantes *nuen*, *zinuen*, *zuen*, *zuten*, *nintzen*, *zinen*, *zen*, *ziren* qui, partout ailleurs qu'en Aezcoa et dans quelques autres vallées de la Navarre espagnole, ont été confondues mal-à-propos, du moins dans la langue écrite, avec les formes capitales.

Quant au mode subjonctif, ses formes étant nécessairement régies, l'aezcoan, d'accord en cela avec tous les autres dialectes du basque, les termine toujours en *n*. C'est bien pour cela que *dezan* et *dezala* "qu'il l'aie" ne se rencontrent jamais autrement que sous ces deux formes, tandis que *zue* et *ze* se transforment en *zuela* et *zela*, *zuen* et *zen*, *baitzue* et *baitze*, *bazue* et *baze*, selon que l'on veut exprimer *il l'avait* et *il était*, *qu'il l'avait* et *qu'il était*, *qui l'avait* et *qui était*, *parce qu'il l'avait* et *parce qu'il était*, *s'il l'avait* et *s'il était* ou *il l'avait* (*il le possédait*) et *il y avait*.

* * * * * * * *

Nous finirons ces courtes remarques par faire observer :

I°. Qu'il est grandement temps que l'on applique la méthode suivie par les linguistes modernes à l'étude de la langue basque, soit au point de vue grammatical et lexical, soit à celui de la classification de ses dialectes, sous-dialectes et variétés ; car on s'est plu jusqu'à présent à diviser la langue basque par provinces et par districts, comme si plusieurs dialectes ne pouvaient être parlés dans la même province, et que le même dialecte ou la même

l'on mette à contribution tous les sous-dialectes et toutes les variétés dont le dialecte étudié se compose.

---

n'a pas de dialecte qui lui soit propre, mais qu'elle se divise entre les autres, le biscaïen excepté. Le navarro-labourdin y domine, mais ce dialecte a pour représentant légitime le sous-dialecte labourdin de France. Il en est de même de l'Alava, où le biscaïen est le seul dialecte basque qui soit maintenant en usage dans un très-petit nombre de localités. (Voyez pour plus de détails ma carte linguistique des sept provinces basques.)

(2)

FORMULAIRE DE PRONE

CONSERVÉ DANS L'ÉGLISE D'ARBONNE,

ET RÉÉDITÉ SANS AUCUN CHANGEMENT

PAR LE PRINCE

Louis-Lucien BONAPARTE

A BAYONNE,

Chez Madame veuve LAMAIGNÈRE, rue Chegaray, 39,

En Février 1866.

PREGARIAC

BAYONACO

DIOCEZACOTZ.

Ioannes d'Olce Bayonaco Iaun Aphezpicuaren manamenduz ordenatuac eta imprimaraciac.

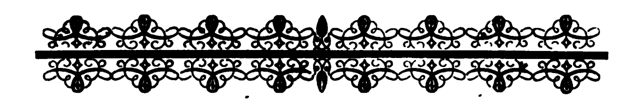

BORDELEN,

G. de La Court imprimaçaillea baithan.

—

1651.

PREGARIAC

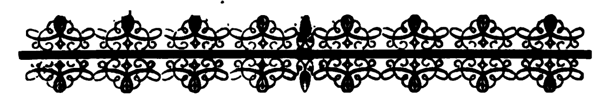
BAYONACO

DIOCESACOTZ.

Ioannes d'Olce Bayonaco Iaun Aphezpicuaren manamenduz ordenatuac, eta imprimaraciac.

ELIÇA *sainduac, ceina baita guciz ederra, eta graciosa haren campoco edertassuna eguiten duten veslimendu sacratuen diversitatean, eztu guciarequin ere nahi hunaleco diversitateric Sacramenduen administrationean, ez bere ceremonia sainduetan.: ez eta oraino doctrinan ere, ceinez bere umeac hazten baititu bere Arçainen aholic Parropietaco Mecen Pregarioetan :* In veste ista varietas sit scissura non sit. Aug. super Ps. 44.
Permettitcen daroe Arçainei pensamenduen, Inven-

tionen, eta campoco aggradamenduen diversitatea : bainen nola maite baitu batassuna bere fedean, eta haren bilçarreak ezpaitu fincatcen bere fermutassuna batassunean baicen, nahi du halaber iducaraci façoin bat bera Guiristino leialei eman eta irakhatsi behar çaizten doctrina, eta instructione necessarioenetan, eta ez luque desiratcen, hala ahal baliz, lengoaia bat baicen guciei cervitçatceco, eta evangelioco Dorre, bethiere lurraren gainen handitcen duen hunen ceruraino alchatceco. Hartaracotçat Erretor guçiec, Vicarioec, eta berce arimen cargu dutenec iracurrico dituzte, eta hitcez hitz erranen, deusic berretu, edo gutitu gabe, Liburu hunetan diren Pregario hauc Igandetan bere Parropietaco Mecetan, eta lekhuetaco costumaren aravera berce Bestetan.

IN NOMINE PATRIS, et Filij, et Spiritus Sancti. Amen.

Liburian iracurtuz erran behar da gucia.

GUIRISTINUAC egungo egunian bilducirete lekhu sacratu huntara gure Eliça Ama saindaren authoritatez.

LEHEMBICIRIC Meça saindiaren ençutera, ceinerraiten baita Iesu Christo gure Iaunac curutcian eguin cien sacrificio odolztatiaren orhoitçapenian, offrendatcen dioçiela Aita Eternalari Iesu Christoren sacrificio bera, ez odolz-

tatia curutcian cen beçala : bañan odol issuriric gabe Apheçaren esquiez oguiaren, eta mahats anuaren idurien azpian. Eta bi arraçoin principalcatic offrendatcen diogu Aita Iaincoari Meçaco Sacrificio saindu haur. Lehenbicicua da, hari eçagutça, era adoratione handienaren eguiteco, nola guciz haren ganic dependitcen guiren, eta Iesu Christo gure Iaunaren heriotce, eta passione saindiaz, eta berce haren ganic errecibitu ditugun huntarçun suerte guciez, eta particularqui aste huntacuez esquerren emaiteco. Eta bigarrena, hari bere gracia, eta misericordiaren humilqui escatceco, eta haren ganic gure bekhatien barkhamendiaren, eta berce huntarçun spiritual, eta temporalen vicien, eta hilençat ardiesteco. Hargatic Eliçac eztaroca behinere offrendatcen Iaincoari Hostia saindu haur, non eztarocan bere ume leial vicien, eta hilentçat ere othoitz eguiten, gucioc Sacrificio saindu hunen huntarçunetan partale guiren

amorecatic. Eta nahidu ciec ere iunta ditçacien harequin batian cien desirac, eta othoitçac, Iangoicoari gucioc elgarrequin othoitz eguiteco, eta huntarçun guciez esquerrac emaiten diotçagula errazquiago haren ganic erdirex ditçagun galdeguin behar diotçagun gauçac.

BIGARRENIAN bilducirete cien arimen salvatceco sinhetsi behar ditutcien gaucen ikhastera. Eta nola hec baitira Apostoliec eguin, eta utci daroguten sinhestian, erranenducie enequin batian.

1. CREDO in Deum Patrem omnipotentem Creatorem cœli et terræ.

2. Et in Iesum Cristum filium eius unicum Dominum nostrum.

3. Qui conceptus est de Spiritu sancto, natus ex Maria Virgine.

4. Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus et sepultus.

5. Descendit ad Inferos, tertia die resurrexit à mortuis :

6. Ascendit ad Cœlos, sedet ad dexteram Dei Patris Omnipotentis.

7. Inde venturus est judicare vivos et mortuos.

8. Credo in Spiritum sanctum.

9. Sanctam Ecclesiam Catholicam, Sanctorum communionem.

10. Remissionem peccatorum.

11. Carnis resurrectionem.

12. Vitam æternam. Amen.

SINHESTENDUT Iangoico Aita bothere gu-
1. cia diena baithan, ceru eta lurraren Creaçalian.

2. Eta Iesu Christo haren seme bakhoitz gure Iauna baithan.

3. Cein concebitu baitcen Spiritu saindiaren vertutez, sorthu cen Maria Virgina ganic.

4. Pairatu cien Pontio Pilatussen maniaren azpian, crucificatu çuten, hilcen, eta ehorci çuten.

5. Iautsicen ifernietara, eta hirur garren egunian iaiqui cen biciric hilen artetic.

6. Ikhancen Cerietara, iarriric dago Iainco Aita bothere gucia dienaren escuñeco aldian.

7. Hantic iauguinenda vicien, eta hilen iuiatcera.

8. Sinhestendut Spiritu saindia baithan.

9. Eliça catholica saindian, Saindien partaletarzunian.

10. Bekhatien barkhamendian.

11. Haraguiaren piztian.

12. Bethiere iraunendien vicitcian.

Halabiz.

HIRURGARRENIAN iaugui cirete Parabisuco gloriaren erdiresteco behar ditucien gaucen ikhastera, cein baitira Iaincoaren, eta Eliça Ama saindaren Manamendietan eçarriac, eta erakhasten daragute cer eguin behar dugun, eta cer ez, orai erranen-dugun beçala.

Ianqoicoaren Manamendu sainduac dira hoc.

1. IANGOICO bat adora eçaçu,
   Halaber maita ossoqui.

2. Iuramenturic çuc eztuçu,
   Ez ciñic eguinen vanoqui.
3. Igandiac beguiraitçatçu,
   Iauna ere cerbitça debotqui.
4. Aita, eta Amą ohoraitçatçu
   Viciciten luçazqui.

5. Nehor obraz hilen eztuçu,
Ez vorondatez gaixtoqui.
6. Paillardiça eguinen eztuçu,
Obraz, ez gogoz likhisqui.
7. Bercerena ebatsico eztuçu,
Ez goratuco iniustoqui.
8. Lekhucotasunic eztuçu,
Ez hitça erranen falsuqui.
9. Bertceren espossic eztuçu
Desiraturen saxuqui.
10. Guticia içanen eztuçu
Berceren onaren gaizqui.

Eliça Ama saindaren Manamendiac dira hoc, cein beguiratcera obligatiac baicara Iangoicoarenac beçala.

MEÇA saindia ençun eçaçu
Besta, igandetan devoqui.

Bekhatiac cofessaitçaçu
    Urthian behin ossoqui.
Gorphuz saindia erreciviçaçu
    Bazcoz berere umilqui.
Eta Bestac beguiraitçaçu,
    Manamenduzcuac sainduqui.
Gartha, vigiliac baruritçatçu,
    Gariçuma ere ossoqui.
Orciralian ianen eztuçu,
    Ez eviacoitcian haragui.
Ezteic eguinen eztuçu,
    Dembora eztenian cilhegui.
Eta detchemac pagaitçaçu
    Primiciarequin çucenqui.

Guehiago iaquin beharducie Iesu Christo gure Salvaçaliac gure arimen salvamenduco ordenatu darauzquiula, eta utci çazpi Sacramendu.

1. Bathaiua.

2. Confirmacionia.
3. Gorputz Saindia.
4. Penitencia.
5. Anunciua.
6. Ordena.
7. Ezconça.

SACRAMENDU hoc unsa errecibitcen ditugun ordian, gure Salvaçaliac issurtcen darozquigu gure arimetara bere gracia saindiac, eta gure gatic curutcian issuricien odol preciatiaren merechimendiac. Hargatic gomendatcen darauciet hec unsa, eta ardura errecibitciaz.

LAURGARRENIAN bilducirete huna Iangoicoari cien othoitcen humilqui eguitera, lehenic placer dien bere ohoria, eta gloria avançaraci, eta Eliça catholica Saindia bere odol preciatiaz chahutu diena, conservatu, alchatu, berretu, eta

lekhu gucietara hedatu, eta mundu gucia baquian mantenatu, infidelac convertitu, heretico, eta berce haren obedient eztiren guciac bere gana deithatu, eta Fede eguiazcoaren batarçunian berriz iuntatu, eta eçarri.

HALABER othoi eguinen daracogu gure Iangoicoari Aita Sainduagatic, Cardinelen Collegio Sacratuagatic, Arz-Aphezpicu, eta Aphezpicu guciegatic, eta particularqui gure Iaun Aphezpiquiagatic, Erretor, eta berce arima cargu duten guciegatic placer daraen eman bere eguinbiden unsa eguiteco, eta vicitce hunaren exempliaz, eta doctrina saindiaz bere cargutan dituzten arimac mundu huntan unsa arguituric, eta instruituric, hequin batian ceruco gloriaren erdiresteco gracia.

GUEHIAGO othoi eguinen daracogu Iangoicoari gure Erregue, eta Erreguinagatic, eta Erresuma hunen governatcen heien Maiestatiac consellatcen, eta laguncen dituztenegatic. (Patronic balinbada erranbehardu urlia, icendaturic Eliça saindu huntaco Iauna Patronagatic). Cargudun guciegatic, eta particularqui herri huntacuegatic, placer ditien bere Spiritu Saindiaz aiutatu, eta favoratu, eta eman gucier gracia Erresumaco eguitecuen unsa governatceco, eta bere carguiez cein bere lekhietan chuchenqui, eta videzqui descargatceco, moien harçaz vici guitecen baque hunian, eta eguiazco Fede Catholicaren batarçunian.

OTHOIT eguinen daracogu halaber gure Iangoicoari, bekhatu mortaletan vici direnen gatic bere Spiritu Saindiaz argui ditçan, eta bekhatiac quitaturic, emandieçaen hunera convertitceco gracia : eta guehiago ezpiritien tri-

bulationetan, eta gorputceco erharçunetan direnengatic, placer ditien gaitz gucietaric libratu: eta itchassoco periletan dabilçanengatic, nahi ditien peril gucietaric beiraturic, salvamenduco portura guidatu.

EGUINEN diogu orano othoitz gure Iangoicoari, placer darauzquigun lurreco frutiac conservatu, hetaric behar duguna emaiten daracogula, hobequiago eçagut, adora cerbitça, eta lauda deçagunçat, eta esquerrac maizago, eta ardurago errenda.

ETA nola guc Iangoicoari galdeguin behar diotçagun gauçac, Pater nosterrian baitira, cein gure Salvatçaliac berac eguin, eta erakhatsi baitaraucu, erranen ducie enequin batian devoqui.

PATER noster, qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum : adveniat regnum tuum : fiat voluntas tua, sicut in cœlo et in terra. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie : et dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris. Et ne nos inducas in tentationem : sed libera nos à malo. Amen.

GURE Aita cerietan çaudena, etc.

ETA Iangoicoa ganic, galdeguiten daratçogun gauçac, hobequiago erdirestia gatic, emanen daracogu ararteco Virgina Andardana Maria, ceñen alderat içanen baitucie bethiere devocione particularbat, erraiten duciela enequibatian.

AVE Maria, gratia plena : Dominus tecum : Benedicta tu in mulieribus, et benedictus fructus ventris tui Iesus. Sancta Maria, mater Dei, ora pro nobis peccatoribus nunc, et in hora mortis nostræ. Amen.

AGUR Maria, graciaz bethia, etc.

HALABER othoi eguinen daracogu gure Iangoicoari Purgatorietan diren arimegatic, cenen orhoitçapenac içanen baitira aste huntan Eliça saindu huntan, particularqui hulaco egunez N. hulacuaren Meçac, hoguei hamarrena, urtaburia, edo orhitçarrena. Eta érranen dugu guciençat devoqui. Pater noster, etc.

℣. Et ne nos inducas in tentationem.

℟. Sed libera nos à malo.

℣. A porta Inferi.

℟. Erue Domine animas eorum.

℣. Requiescant in pace,

℟. Amen.

℣: Domine exaudi orationem meam.

℟. Et clamor meus ad te veniat.

℣. Dominus vobiscum,

℟. Et cum spiritu tuo.

Oremus.

DEUS, cuius miseratione animæ Fidelium requiescunt, famulis, et famulabus tuis, et omnibus hic, et ubique in Christo quiescentibus, da propitius veniam peccatorum, ut à cunctis reatibus absoluti, tecum sine fine lætentur. Per eumdem Dominum nostrum.

ETA azquenian bilduguira lekhu saindu huntara laingoicoari gure bekhatiez barkha-

mendu escatcera, eta guehiago bekhatutan ez erortceco graciaren galdeguitera.

ETA Meça saindu hunen ontarçunetan partale içaitecotz, behar dugu hartara disposatu gure bekhatu guciez cofessione humilbat eguiten dugula, bihotceco urriquimendu handibatequin, eta belhauricaturic erranenducie enequin batian devoqui confessione generala.

CONFESSATCEN nitçaio Iangoico Aita bothere gucia dienari Andardena Maria bethi virgina dohatsiari, Michele archangelu dohatsiari, Iauni Baptista dohatsiari, Petri, eta Paule apostolu dohatsier, berce saindu gucier, eta çuri, aita spirituala : ceren eguin baitut sobera bekhatu gogoz, hitcez, eta obraz ene faltaz, ene faltaz, ene falta handiaz. Hargatic othoitz eguiten daracot Andardana

Maria bethiere Virgina dohatsiari, Michele Archangelu dohatsiari, Iauni Baptista dohatsiari, Petri, eta Paule Apostolu saindier, berce Saindu gucier, eta çuri, Aita Spirituala, enegatic othoiz eguin dieçoçuen gure Iangoico Iaunari.

Eta nic cier benedictionia eman baño lehen, eguinen ducie contricioneco acta erraiten duciela enequin bathian bihotcez.

Ene Iangoicua barkhamendu esque nahoçu humilqui ene bekhatu guciez, damudut, eta urriqui çure amorecatic, ceren, guciz huna cirelaric offensatu citudan, eta hartcendut vorondate fermubat ez guehiago bekhaturic eguiteco çure graciarequin batian : eta halaber hartcendut vorondate neure bekhatu guciez ossoqui cofessatceco, eta emanen çaitan penitenciaren complitceco.

MISEREATUR vestri omnipotens Deus, et dimissis peccatis vestris perducat vos ad vitam æternam. Amen.

INDULGENTIAM, absolutionem, et remissionem peccatorum vestrorum tribuat vobis Omnipotens, et misericors Dominus. Amen.

Baldin bada astian Bestaric, Vigiliaric, Garthario, Ezconçaco banaric, Amonacioneric, Escumicuric, edo Iaun Superioren manamenduric, etc., hemen beharco dira publicatu.

HILEN MECETAN

EGUIN BEHAR DIREN

PREGARIAC.

In nomine Patris et Filij, et Spiritus Sancti. Amen.

ARIMA devotac bildu cirete lekhu Saindu huntara Eliça Ama saindiaren ussança hun, eta laudatcecuaren aravera.

LEHEMBICIRIC Iangoicuaren adoratcera, eta eguin darauzquicien huntarçun, favore eta gracia guciez esquerren emaitera, cien bekhatiez barkhamendu escatcera, eta haren cerbitçuco, eta cien arimen salvaceco behar ditutcien gaucen

hari humilqui galdeguitera, ararteço emaiten diociela Virgina Ama saindia, cien Ainguru beguiraliac, cien Patron saindiac, eta berce saindu guciac.

BIGARRENIAN bildu cirete lekhu saindu huntara, Purgatorietaco penetan diren arimen favoratcera, eta particularqui N. cenaren arimaren ; cenen favoretan egungo egunian erraiten baitira Eliça huntan Meça saindiac, eta eguiten berce officio, offrenda, othoitz, eta gañeraco huntarçun hoc : Applica detçacogun bada guciac bere bekhatien satisfactionetan, othoi eguiten daracogula gure Iangoicuari placer dien bere pena gucietaric libraturic parabiçuco gloria saindian errecebitu ; eta hartacotçat offrendatuco diotçatcie Trinitate saindiari hirur *Pater noster*, hirur *Ave Maria*, eta hirur *Requiem*, eta Iesu Christo gure Salvatçaliari

bere bortz çauri preciatien ohoretan bortz *Pater noster*, eta bortz *Ave Maria*. Eta arima haur beharrian ezpadago, applicatuco daroztegu huntarçun hoc, hunen Ascasi, ezpa Ahaideren arimaric beharrenian daudecener.

GUEHIAGO gomendatiac içanen ditucie cien othoitz hunetan, particularqui herri huntaric iuan diren arima beharrian daudecenac, eta generalqui Purgatorietaco penetan diren guciac.

ETA nola Meça saindiez principalqui, eta guero othoitcez, barurez, limosnaz, eta hulaco bertce obra hunez favoratu behar baitira Purgatorietaco penetan diren arimac, gomendatcen darauzquiciet moien hotçaz hec ahalic hobequiena favoratciaz, sinhesten du-

ciela, eta esperança harcen, pena hetaric libraturic Iangoicuaren gloriaz goçatuco diren ordian, içanen direla ordaiñez cientçat othoitz guile. Eta Iangoicuac cien othoitcetan hobequiago ençun çitçatençat, disposa citezte cien arimen haren gracian eçartera, cien bekhatu guciez barkhamendu humilqui escatcen çaizcotela, aitcinerat bekhatu gucietaric beguiratceco intentione fermu batequin, eta eguiten diociela contritioneco acta enequin batian devoqui.

ENE Iangoicua barkhamendu esque nahoçu humilqui ene bekhatu guciez, damu dut eta urriqui çure amorecatic, ceren, guciz huna cirelaric offensatu citudan, eta hartcendut vorondate fermu bat ez guehiago bekhaturic eguiteco çure graciarequin batian : Eta halaber hartcendut vorondate neure bekhatu guciez ossoqui cofessatceco, eta emanen çaitan penitenciaren compliteceo. Amen.

CASU RESERVATUAC

BAYONACO IAUN

APHEZPICUARI.

Lehembicico Manamenduaren gainean.

1\. FEDE Catholica eguiazcotic campoan diren sinheste falso, eta heresia guciac : eta halaber Schisman eta Eliçaren batassunetic ilkitcen, eta apartatcen diren gucien bekhatua.

2\. Aztiqueria, Sorguinqueria, eta Magicianoen arte suerte gucia : eta halaber Sorguin, Magiciano, eta Incantadoreetan sinheste hartcen dutenen, eta hequin conseilluen, eta aiuten bilha dabilçanen bekhatua.

Bigarrenaren gainean.

3\. IAINCOAREN, Virgina Ama dohaxuaren, eta Sainduen contra gendartean, eta publicoqui eguiten den Blasphemioa, eta gaizqui minçatcea.

4. Iugearen aitcinean iacquiara eguiten den Iuramentu falsoa.
5. Votu solemne bat hausten dutenen bekhatua.

Laurgarrenaren gainean.

BERE Aita Amac, edo Eliçaguiçonac, eta
6. Presuna sacratuac cehatcen dituztenen bekhatua, colpeá aita Sainduari reservatcen çaizcon casuetara hedatcen ezten orduan.
7. Eliçaren, edo Eliça guiçonen libertatea, authoritatea, eta iurisdictionea hausten, nahasten, eta trabatcen dutenen bekhatua.

Bortzgarrenaren gainean.

IACQUIARA, eta deliberaturic presunac hilt-
8. cen dituztenen bekhatua; eta halaber Eliçan barrena odol issurcearequin eguitenden colpea, edo cehatce gucia, hura dela causa linçundua guelditcen denean.
9. Haur chipiac naguitassun handibatez ohetan, edo bercela ithotcen dituztenen bekhatua: halaber haur ekoiztera gaiztaqueriaz assaiatcen direnen, edo hei conseilluz, edo erremedioz hura eraguin aracitcen daroenen, edo haurric

ez içaitea gatic erremedio hartcen, edo har aracitcen dituztenen bekhatua.

Seigarrenaren gainean.

10. AHAIDEAREQUIN, eta Ezconçaco Sacramenduco, eta berce spiritualeco ahaicoan, eta egoquitassunean uquitcen çaion presuna batequin eguitenden haraguizco bekhatua, eta halaber Fraide, eta Serorarequin eguiten den haraguizco bekhatua, cein deitcen baita Sacrilegioa.

Iaincoaren, eta Eliça Ama sainduaren berce Manamendu, eta Ordenancen gainean.

11. ORDENANÇA Synodal cembaitez, edo Eliçaco Iugearen cembait sentenciaz, declaratuaden Escumicu handien gucia.

12. Presuna icendaturic escumicatu, eta publicoqui halacotçat declaratu baten aitcinean Meça erraiten dutenen bekhatua.

13. Lettra publicoen, eta Eliçaco, eta Temporaleco Buruçagui, eta Iugeen Ordenancen falsificatcea.

14. Ichilic ezconcen direnen : eta halaco ez-

concetan edireiten diren Aphecen, edo ethorquiçuneco hitcez elkar fedatu eta ondoan, ezcondu, eta esposatu baiño lehen, elkarrequin haraguizco bekhatuan vicitcen direnen (ceiñac baitira escumicatuac) : halaber hei consentimendu, favore, eta lagunça emaiten daroenen eta itsusqueria hura, ahal deçaquetelaric, eta obligatuac derelaric empaschatcen eztutenen bekhatua.

15. Gariçuman, eta berce egun debecatuetan haragui iaten dutenen bekhatua.

16. Igandetan eta bestetan necessitate gabe, eta Erretorei permissione escatu gabe trabaillatcen direnen, eta berceac trabaillaracitcen dituztenen bekhatua.

Je soussignée, imprimeur à Bayonne, certifie que du présent ouvrage, intitulé : **Pregariac Bayonaco Diocezacotz**, il n'a été tiré que *deux cent cinquante exemplaires*, dont un seul sur grand papier vélin pour S. A. le Prince L.-L. Bonaparte.

Bayonne, le 20 Février 1866.

Ve LAMAIGNÈRE née Teulières.

